

**SJUR HAGA
BRINGELAND**
sjurhb@aol.com

KLASSISK MUSIKK

Ludwig van Beethoven (1770–1827) med partituret til si Missa Solemnis i handa. Joseph Karl Stieler måla portrettet i 1820.

Demagogisk

Danske Thomas Dausgaard er ekstrem i sin *Korsymfoni*. Det er bra.

LUDVIG VAN
BEETHOVEN:

Symphony No. 9 m.m.

SWEDISH CHAMBER ORCHESTRA
ÖREBRO, DIR.: THOMAS DAUS-
GAARD. SIMAX 2009.

Jamføringar: Hogwood (L'Oiseau Lyre
1997), Harnoncourt (Teldec 1991)

Då Beethovens store symfoni i D-moll blei urframført i Kärntnertor-teatret i Wien 7. mai 1824, var komponisten blitt fullstendig dauv. Med ryggen mot publikum stod han under sistesatsen heilt framme ved podiet og las orda av lippene til songarane. Den fylgjande applausen blei han ikkje var før alt-solisten Caroline Unger tippa han lett på aksla og han snudde seg – fyrst då fekk komponisten den jublande folkemengda for augo og bukka audmjukt.

Med dette byrjar Beethovens niande, *Korsymfonien*, sin heidersgang gjennom konsertsalane, ei reis som ikkje har teke slutt. Kvart symfoni-orkester med sjølvrespekt set han opp med jamne mellomrom, kvar dirigent av rang har han på repertoaret. Slik òg Svenska Kammarorkestern i Örebro, Dansk Radios vokalsemble og kor og dirigent Thomas Dausgaard, som med denne innspelinga avsluttar sin Beethoven-syklus på det norske plateselskapet Simax.

SVÆRT LANGSAMT OG SONGBART

Det er paradoksalt at ein så utypisk symfoni er blitt til

arketypen for symfonien, for symfonien er eigentleg ei rein instrumental form. Dette brotet har symfonikarar etter Beethoven visst å bruka; gjennom verbalt språk kan komponisten formidla den ideologiske, filosofiske eller religiøse budskapet meir eksplisitt enn om han berre nyttar det musikalske språket.

I sistesatsen til *Korsymfonien* tek den beethovenske retorikken demagogiske former. Det ekstatiske forførande er den fremste styrken ved versjonen til dirigent Thomas Dausgaard. Han er glad i ytterleggående tempi, *Alla Marcia*-delen av sistesatsen, til dømes, er i friskaste laget for meg, men orkestret kling aldri pressa. I inngangen til tredjesatsen, *Adagio molto e cantabile*, er dette motsett. Dirigenten held her attente tempo og dynamikk, og artikulasjonen er så mjuk at vekslinga mellom akkordane blir vare som pusten til eit sovande barn. Det finaste sporet på CD-en, dette.

RASANDE

Om tredjesatsen er skjønn, då er den fjerde ein kamp mellom det skjønn og det sublime, i kantiansk forstand. Her er Dausgaard på sitt råaste, og intensiteten overtyder. Det er som om mennesket står mot naturen, rasande utbrot i basstrykarane som stormande freistar å ta knekken på det skjønn menneskeskapte i melodien til Schillers ode «An die Freude».

Alle kjenner melodien, same året som Noreg sa nei til EF fyrste gong, gjorde unionen han til «europahymne». Om Beethoven hadde kjent seg æra av dette, veit eg ikkje.

SJUR HAGA BRINGELAND

Sjur Haga Bringeland er muskar og fast musikkmeldar for Dag og Tid.

Standardinnspelingar:

To brør, to stilar

GIUSEPPE OG GIOVANNI
BATTISTA SAMMARTINI:
Concerti & Sinfonie

ENSEMBLE 415,
DIR.: CHIARA BANCHINI.
HARMONIA MUNDI 1986/2004

Trass i at Sammartini-brørne kom til verda i Milano med berre fem års mellomrom, soknar dei til to ulike musikkhistoriske epokar. Slik kjennest det i alle høve for moderne øyro – med tilhøyrande hovud som, i trongen for å kartleggja ulikskapar og slik forstå samanhengar, generaliserer og fester nemne som «barokk» og «klassisk» ved musikken. Giovanni Battista Sammartini (1700–1775) komponerte 67 *Sinfonie* som med sine klåre, balanserte og galante melodiar verkeleg kling klassisk, slik moten var i Milano mot midten av 1700-talet. Ikkje til å undra seg over difor, at han blir rekna mellom fedrane til den klassiske symfonien, denne forma som komponistar sidan har nytta for å

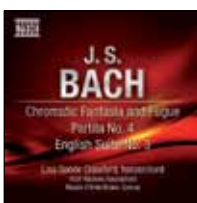
Fiolinisten Chiara Banchini spelar b   dei ulike Sammartini-brørne like godt. Foto: Ensemble 415

ordna det musikalske uttrykket sitt.

Annleis med broren Giuseppe Sammartini (1695–1750): Ei tradisjonalistisk haldning i musikken er tydeleg hjå han, både når det gjeld form og uttrykk, til dømes i den pomp  st pudra og parfymerte innleiinga til hans åttande *Concerto grosso* i G-moll. Av di han var fem år eldre enn Giovanni Battista? Neppe, meir har miljøet han verka i, prega musikken hans, for som 33-åring forl  t han den

lombardiske hovudstaden og slo seg ned i London. I denne Händel-fikserte byen levde det h  gbarokke vidare, lenge etter at slikt var pass   hjå dei galante milanobuane.

Om du sjølv vil oppleva ulikskapane mellom Sammartini-brørne og vil gjera deg opp ei meining om kven av dei du tykkjer best om, vil eg r  da deg til    lyda til Ensemble 415 under leiing av fiolinisten Chiara Banchini. Når eg gjer det, kan eg ikkje anna enn    lika dei b  .

JOHANN
SEBASTIAN BACH:
**Chromatic Fantasia
and Fugue m.m.**

LISA GOODE CRAWFORD,
CEMBALO. NAXOS 2009

Cembalisten Lisa Goode Crawford trakterer på denne Naxos-innspelinga eit originalt Ruckers-cembalo frå 1624, eit instrument gamle Bach sikkert ville tykt godt om. For alle som vil koma nærast mogeleg det historiske ved komponisten, er CD-en altså interessant. Når det gjeld spelet til Crawford, er der mykje bra, men tempi synest eg ikkje ho alltid råkar heilt, til dømes er fugen i d-moll for sedat etter min smak.

TSJAIKOVSKIJ,
SMETANA,
GRIEG:
Piano Trios

GRIEG TRIO. SIMAX 2009

Ho er blitt fin, den doble CD-utgjevinga med norske Grieg Trio. Ensemblet spelar romantisk og har ein varm og femnande klang, noko som h  ver til Griegs klavertriofragment *Andante Con Moto*. Repertoaret eg likar best på innspelinga, er Tsjajkovskijs store *Klavertrio i A-moll*, op. 50. Sjølv har eg hørt variasjonssatsen framf  rd friskare og meir variert på ei innspeling med Truls Mørk på cello. Men, dei breie penselstroka til Grieg Trio har   g sin sjarm.

Aktuelle konsertar:

Mahler-fest

H  yrest det freistande ut? Om svaret er ja, har du høve til    oppleva ein slik i Grieghallen 17. og 18. september, for d   dirigerer Bergen Filharmoniske Orkesters sjefdirigent Andrew Litton Mahlers 4. symfoni. For dei som synest at Mahler er litt i meste laget, blir det Tsjajkovskij   g. Den plateaktuelle nederlandske Janine Jansen spelar fiolinkonserten hans på den kostbare Stradivarius-fela si.

Norsk Orgelfestival

Fredag 18. september byrjar Norsk Orgelfestival i Stavanger, og opningskonserten i Lura Kyrkje i nabokommunen Sandnes kl 19.30 er med den danske orgelprofessoren Bine Bryndorf. På repertoaret den kvelden står musikk av dei gamle orgelmeistrane Buxtehude og Bach og av 200-  rsjubilaranten Mendelssohn. Festivalen varer i seks dagar, og dei andre konsertane kan du lesa om på festivalnettsida – på nynorsk.